GAZETA LWOWSKA.

W Piątek $N^{er.}$ 38. 3. Kwietnia 1829.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

— Z *Wiédnia d.* 26. *Marca.* —

N. Pan najwyższem Swojém postanowieniem z d. 20. Marca raczył rozkazać, aby teraźniejszy drugi Wice-Prezydent najwyższego Sądu sprawiedliwości, Franciszek Xawery Eschenburg, postąpił na opróżnione przez śmierć Barona Ulm miejsce pierwszego Wice-Prezydenta, a przychylając się do prośby swojego Radcy Stanu i Konferencyi Erazma Hrabiego Lichtenberga, nadał mu najłaskawiéj miejsce drugiego Wice-Prezydenta. (G W.)

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Ameryka Hiszpańska.

Gazety Kolumbijskie zawierają rozmaite wyroki Boliwara, sciągające się do obrony kraju, ponieważ obawiano się, aby wyprawa przeznaczona do Kuby, miasto udania się do Mexyku, nie wylądowała do Kolumbii. — W skutek tego zniósł rząd rozporządzenie wyroku z d. 7. Sierpnia 1827 ustanawiające siłę czynnego wojska na 9,980 ludzi; teraz ma być 40,000 ludzi wybranych i na różne obwody podzielonych. Mówiono także o organizacyi milicyi posiłkowéj, która podobnie, jak wojsko czynne, miała być liczną. Tym sposobem spodziewał się rząd stawić opór Hiszpanom, gdyby chcieli wylądować, a oraz Peruwijanom, gdyby się ku granicom zbliżyli. Pomiędzy temi Rzeczamipospolitemi zaszła potyczka morska, w któréj poległo kilku ludzi, bez stanowczego wypadku. Peru cierpi niedostatek gotowizny, dla tego zalecił rząd Prefektom, aby co miesiąc w każdéj prowincyi po 100,000 piastrów podczas ciągłego ciągu wojny, pobierali. (D. A.)

Hiszpanija.

Pisma publiczne donoszą z Madrytu pod d. 5. Marca: Autorem projektu uznania Kadyxu wolnym portem, jest P. Salmon, Minister spraw zagranicznych i on to nakłonił Króla do tego. Minister skarbu (Ballesteros) sprzeciwiał się wszystkiemi siłami temu środkowi i między innemi popierał przedstawienie prowincyj Katalonii i Biskai przeciwko temu projektowi, jako ich interesom przeciwnemu. Dowodził, że podczas panującéj żółtéj gorączki w Gibraltarze, dochody kraju z Andaluzyi znacznie się zmniejszyły, co pochodziło z przerwania handlu kontrabandowego, i że wolność nadana Kadyxowi pomnożyłaby tylko ten *deficit.* Wszelako rada Stanu pomimo tych zarzutów oświadczyła się za tym środkiem i Minister morski (Salazar) oparł swój wniosek na tém, że rozporządzenie to przyczyni się znacznie do budowy okrętów i pomnoży liczbę majtków. Król wydał także rozporządzenie, którém potwierdza otwarcie dawno zamierzanego kanału z Jaramy, który ciągnąć się będzie aż pod bramy Madrytu. Uskutecznienie tego projektu nie poruczono towarzystwu »różnych przedsiębierstw«, lecz dano pierwszenstwo radzie miejskiéj Madrytu. — Mówią także o składce na popieranie tego projektu, na czele któréj znajduje się sam Król. — Spodziewają się teraz, że przedsiębiercy wystąpią z planem, aby osądzić można, ile wyniosą koszta, i wiele potrzeba będzie czasu do ukończenia, jakoteż na czém zasadzać się będzie bezpieczeństwo, które dać mają akcyjonaryjuszom. Miasto Madryt nauczone doświadczeniem, uzna potrzebę, aby wykonanie tego projektu tylko takim biegłym inżynijerom powierzyło, którzy poznali i obliczyli trudności. Istotnie przykrą byłoby rzeczą, gdyby akcyjonaryjusze dający znaczne pieniądze na to przedsiębierstwo, musieli doświadczać takich skutków, jak owi, którzy należą do podziemnych kanałów miasta, nad którymi już od roku nie pracują. Roboty rozpoczęte były w różnych częściach miasta, i gdy je chciano połączyć, pokazało się, że pojedyncze kanały albo 5 sążni wyżéj, lub 5 sążni niżéj od ogólnego punktu połączenia założo..., co zmusiło Korregidora całą robotę wstrzymać, dopókiby nie ułożono nowego planu. — Król rozkazał Gubernatorowi rady Kastylijskiéj, aby wszystkich, którzy frymarczą urzędami i sprzedają je za pieniądze, odkryć i oskarżyć. — Wiadomość, którą rząd z Mexyku otrzymał, zniewoliła go, podwoić przygotowania na wyprawę do tego kraju. Oprócz 3000 ludzi, których różnemi oddziałami posłano do Hawanny werbują ciągle w prowincyjach ochotników i tym sposobem już się onych znaczna liczba zebrała.« (G.W.)

Wielka Brytanija i Irlandyja.

Xiążę Newcastle miał u Króla w d. 11. z.

m. posłuchanie. Xiążę przybył *incognito* do zamku, dokąd (jak mówi *Morning Herald*) udał się piechoto z Eton.

Poseł Rossyjski, Xiążę Lieven, w skutek nadejścia gońca z Petersburg., w d. 13. z. m. odprawił narady z Lordem Aberdeen, z Posłem Francuzkim i Posłannikiem Niderlandzkim,

W d. 3. Marca przybyła do Xięcia Wellingtona deputacyja akcyjonaryjuszów tunelu pod Tamizą z prośbą o przyjęcie adresu do Parlamentu, aby otrzymać od niego pozwolenie do otworzenia wielkiéj pożyczki na ukończenie tego dzieła. Deputowani przekładają, że summa 250,000 fon. szt. byłaby dostateczną, a podług rachunków i oświadczenia P. Brunela, roczny dochód z opłaty téj drogi uczyniłby 22,000 f. szt. Dodaje tenże jeszcze, że to wielkie dzieło w krótkim czasie ukończony. Xiążę odpowiedział, iż musi mieć dowody wyrachowania, któreby koszta i podobieństwo skutku okazywały, zanim uzna za dobre środek, który deputacyja chce przedsięwziąć i dla tego wzywa ją, aby mu jak najśpieszniéj przesłała wykazy kosztów, obrachowania i t. p.

Obiedwie Izby Parlamentu na ostatnich posiedzeniach trudniły się ciągle prośbami i mniéj ważnemi rozprawami o Katolikach.

Na posiedzeniu Izby wyższéj w d. 13. Marca powstał Margr. Lansdown, aby zwrócił uwagę Lordów na jeneralną petycyją Katolików Irlandzkich, która jak twierdził, jest po raz ostatni Izbie podaną. Powiększenie pomyślności, wykształcenia i wolności Katolików w Irlandyi w ciągu ostatnich 30 lat jest dowodem, że mają zupełne prawo, aby byli porównanymi z innemi klassami kraju. Z wykazów statystycznych, które trzyma w ręku, nie tylko okazuje się, że Katolicy szybko nabywają pomyślności, i że widocznie pomnaża się liczba dzieci katolickich do szkół chodzących, lecz także, iż w Irlandyi mniéj jest daleko popełnianych zbrodni, aniżeli w Anglii. Zacny Mar. odczytał potém wykaz oskarżeń w dwudziestu 2ch Hrabstwach o zbrodnie kryminalne, z którego wypływa, że stosunek zbrodniarzy do ludności ma się tak, jak 1 do 1500, podczas, gdy w Anglii w tym samym czasie był jak 1 do 750. Mowca wystawił jako niezbite faktum, iż w Anglii znaczna większość oświeceńszych stanów jest za emancypacyją, których zdania zapewnie więcéj ważyć będą u Lordów, niżli zdania urojone ciemnych ludzi, zniewolonych do obciążenia stołu Izby prośbami; w końcu swéj mowy podał namienioną petycyją Katolików Irlandzkich, tudzież drugą municypalności z Ipswich, Uniwersytetu Glasgowskiego, i od kilku parafii Angielskich i Irlandzkich, wszystkie za emancypacyją. — Xiążę Sussex podał prośbę za emancypacyją od protestantów Londyńskich i Westwinsterskich, podpisało ją 400 kupców, 11 bankierów, 40 assekurantów, 149 lekarzy i chyrurgów, 68 członków giełdy, 623 gentlemanów, 17 kwakrów, 1 knight i 5701 handlarzy i innych osób. — Poczém powstał Lord Eldon dla uczynienia wniosku, aby Izbie przełożony został wykaz Katolików w Anglii, używających od roku 1813 przepisow aktu z 1791, podług którego uwolnieni są od niektórych niedolności politycznych, jeźli aktem *of Settlement* ustanowione protestanckiego tronu następstwo zaprzysięgną. W roku 1813 postanowiono, aby Izbie przełożony został wykaz liczby Katolików, którzy aktem 1791 przepisaną przysięgę wykonali. Chociaż akt ten nakazywał, aby imiona Katolików, którzy takową wypełnili, były spisane, wszelako z wielu miejsc żadne wykazy nie nadeszły, a z nadeszłych okazywało się, iż w ciągu przeszło 20 lat w niektórych Hrabstwach tylko jeden Katolik, w niektórych dwóch, w innych cztéry osoby wyznania katolickiego wykonały przepisaną przysięgę jako *conditio sine qua non* do otrzymania pewnych koncessyj i przypuszczenia onych do praw, liczba, w porównaniu do Katolików w Anglii się znajdujących bardzo nieznaczne. — Poczem Hrabia Eldon oświadczył, że jeźliby potrzeba aktu, aby owych Katolików, którzy nie uczynili zadosyć przepisom aktu z 1791 względem złożenia przysięgi dla protestanckiego następstwa Tronu, uwolnić od skutków z niedopełnienia tychże przepisów pochodzących, tedy ón będzie pierwszy do przełożenia takiego środka. Lord Kanclerz rzekł, iż musi zaprzeczyć okoliczność, która zdaje się z postrzeżeń zacnego Hrabi wypływać, jakoby Katolicy Irlandzcy niebyli zdolnymi, do wykonania przysięgi, obowiązującéj ich do wspierania protestanckiego następstwa Tronu; wniesiony roku 1813 w Izbie Niższéj bil względem koncessyi dla Katolików, w którym zamieszczony był warunek, przepisany aktem z r. 1791 został raczéj za zgodą Katolików Irlandzkich odrzucony, co wszelako ich gotowość do złożenia przepisanéj przysięgi, okazuje. Lord Kanclerz przyganiał potém zacnemu i uczonemu Lordowi, iż pomimo swojego wcześniejszego oświadczenia, że nie będzie wprzód wchodził w rozpoznanie pytania katolickiego, dopóki takowe nie zostanie porządnie Izbie przełożone, zawsze jednak do tego się zwraca, używa każdéj sposobności aczkolwiek nie z chwalebną i nie wielkiéj zalety godną zręcznością.«

Lord Redesdale, oświadczył, że akt z 1791 wydany był z tego powodu, ponieważ Katolicy Irlandzcy sprzecznie z Angielskimi, wzbraniali się podówczas wykonać przysięgi względem protestanckiego następstwa tronu, gdyż, jak tego

naznaczyli przyczynę, mogłby być przypadek, żeby na Tron Angielski wstąpił nie protestancki członek domu Hannowerskiego.

Lord Plunkett, aby, jak rzekł, sprostować nie bardzo pewne podania zacnego i uczonego Lorda (Eldon) w tej mierze, opowiadał całą rzecz względem oświadczenia pod przysięgą, wymaganego po Katolikach co się dotycze protestanckiego następstwa Tronu, które oświadczenie, akt nie w r. 1791 lecz już w roku 1774 wydany przepisywał. Tego oświadczenia pod przysięgą, jak sądzi, ani Katolicy ani Protestanci niewykonywali w innych okolicznościach, tylko przed przyjęciem urzędu, lub dla uniknienia kary (*penalty*), wyjąwszy osoby wyznania katolickiego, które chciały być przyjęte do katolickiego seminaryjum w Maynooth. Przy innej sposobności rzekł on, zbije potwarze, często przeciwko temu katolickiemu instytutowi miotane. Zacny Lord skończył oznajmieniem, iż aby dowieść, że pomieniona przysięga, nie inaczej, wykonywana była tylko w przywiedzionych przez niego okolicznościach, wniesie na przełożenie wykazów z wszystkich Protestantów i Dissidentów, którzy od 1813 wykonali przysięgę supremacyi, 23 aktem Jerzego III. przepisaną i poźniej przez ciało prawodawcze Irlandzkie w 1793 przyjętą. Po krótkiem przymowieniu się Hr. Eldona, oświadczającego, że przeciwko temu wnioskowi nie ma nic do zarzucenia, powstał Xiążę Wellington, i rzekł, iż obudwóch zacnych Lordów (Eldon i Lorda Kanclerza) upraszać musi, iżby zapowiedziane wnioski cofnęli.«

»Przy tej sposobności, rzekł Xiążę, »niemogę dosyć naganiać nieprzyzwoitości, pochodzącej z częstych zwrótów do bilu teraz na innem miejscu (w Izbie Niższej) rozpoznawanego. Nieuprzedzono tu dyskussyi względem tego pytania ani regularnie, ani prawomocnie i takowe wystawione było jako zamiar do obalenia konstytucyi, do naruszenia przysięgi koronacyjnej, i do podkopania panującego Kościoła. Zanim to pytanie, stosównie do łaskawego zalecenia od Tronu nie zostało Izbie porządnie i prawomocnie przełożone, takie twierdzenia co go właśnie poprzedzają, powinnyby zupełnie ustać.« Zacny Xiąże wezwał powtórnie swoich obudwóch zacnych przyjaciół, aby swoje wnioski cofnęli, i oświadczył, iż uznaje za dobre, aby miasto tego wnieść *bill of indemnity* na korzyść tych, którzy aktami z 1791 i 1793 przepisanej przysięgi, dotąd nie złożyli. Lordowie Eldon i Plunkett cofnęli wtedy swoje wnioski, poczem odroczoną została Izba o godzinie 8 1/4.

(D. A.)

Francyja.

Król przyjął w d. 16. Marca Kanclerza i Sekretarza Izby Parów, którzy mieli zaszczyt złożyć Monarsze projekt do prawa o pojedynkach przyjęty przez Izbę na posiedzeniu w d. 14.

Na posiedzeniu Izby Deputowanych w d. 16. Marca odczytał Prezydent list P. Bully, zawiadomiający Izbę, iż dopoty nie będzie należał do obrad, dopoki nieskończy się instrukcyja ministeryjalna, do której rozprawy z d. 14. Marca dały powod; poczem Izba przystępuje do rozpoznania projektu do prawa o rybołostwie w rzekach, przyjmuje jeszcze z niejakiemi poprawkami resztę artykułów od 45 do 46, i głosuje na cały projekt, który równie większością 249 gałek białych przeciwko 18 czarnych zostaje przyjęty.

Dupin starszy, zdawca sprawy kommissyi upoważnionéj do rozpoznania prawa względem pism, odczytał tejże w d. 16. Marca swoję pracę. Podobnie i Jenerał Sebastiani, zdawca sprawy kommissyi upoważnionéj do rozpoznania prawa dla Departamentów przeczytał téjże swoję pracę. Obadwa projekta przełożone być mają w d. 10. Izbie Deputowanych. Poczém pozostaje Izbie do rozstrzygnienia, który z obudwóch projektów do prawa ma być wzięty pod rozwagę.

Monitor z d. 19. t. m. donosi z Morei: »Najnowsze listy odebrane z Modonu z d. 15. Lutego, donoszą, że nateraz w szpitalach twierdz przez wojsko francuzkie zajmowanych znajduje się bardzo mała liczba chorych, i że stan zdrowia dywizyi tak się poprawił, iż ledwie na 40 chorych ludzi wypada 1, stosunek, nierównie mniejszy od proporcyi chorych ku zdrowym, uważanéj codziennie w szpitalach francuzkich. Wszystko spodziewać się każe, iż stan takowy będzie miał trwałość przez usiłowania dowodców korpusu i administracyi. — Dywizyja utraciła Podpułkownika Vautré z 27. pułku linijowego. — Oficer ten, który dobrą i długoletnią służbę liczył, umarł nagle w nocy z d. 13. na 14. Lutego. P. Vautré był bratem Jenerała podobnego imienia; żałowany jest od wszystkich, którzy mieli sposobność poznać bliżej odznaczające go przymioty.«

(D. A.)

Państwo Papiezkie.

W d. 11. Marca przybył do Rzymu z Paryża Kardynał de Croi, Arcybiskup Rueński, W. Jałmużnik Francyi. Kardynałowie Ferrao, de Latil, Arcybiskup Reimski i Isoard, Arcybiskup z Auch, zwiedziwszy w d. 12 t. m. kościoł na Watykanie, weszli do *Conclave*, gdzie weszli także dnia następującego Kardynałowie: de la Fare, Arcybiskup z Sens i de Croi, Arcybiskup Rueński, odwiedziwszy wprzód kościoł na Watykanie;

tak więc w d. 13. wieczorem znajdowało się w *Conclave* 48 Kardynałów. (D. A.)

Niemcy.

W Wisbaden otworzony został uroczyście w d. 16. Marca zwyczajny sejm Nassauskich Stanów przez Minister Stanu Marschall. (D. A.)

Królestwo Polskie.

Sąd Sejmowy Królestwa ogłosił na publiczném posiedzenia d. 16. Marca r. b. wyrok zapadły przeciw osobom oskarżonym o zbrodnią stanu.

W d. 12. Marca złożono sądownie na ratuszu miasta Warszawy główny zapis Królestwa Polskiego wydany wielkiemu domowi handlowemu S. A. Frankla na pożyczkę 42 mil. złp. o tegoż zaciągnioną. (D. A.)

Rossyja.

Cesarskim Rozkazem dziennym z d. 11. Marca. Kontra-Admirał Patiniotti mianowany jest dowodzcą flotylli naddunajskiéj; Kontra-Admirał Kumani obejmuje na jego miejscu dowodztwo piérwszéj brygady floty.

Z powodu stosunków miejscowych gubernii taurychiéj, stopnia ludności onejże, i istniejących tamże praw do własności gruntowéj, nie mogły zaraz początkowo być dokładnie oznaczone granice i prawa posiadłości prywatnych i koronnych, która to okoliczność następnie dała powód do sporów i trudności. Aby temu niedostatkowi zapobiedz, zalecono w roku 1820 osobnemu komitetowi, oznaczyć dokładne i stosunkom miejscowym tego kraju więcéj odpowiadające prawidła do rozmierzenia posiadłości gruntowych. Praca tego komitetu w Senacie rządzącym, w radzie Państwa przejrzana, i uzupełniona, jakoteż proponowane środki, aby ustanowione prawidła wykonać, zostały w d. 5. Lutego przez Cesarza Jmci potwierdzone.

Gazeta handlowa zawiéra, co następuje: Roku zeszłego 1828 kilka domów kupieckich sprowadziło znaczną ilość sztab złota i srebra i oddało ją do mennicy. W ciągu r. b. jeszcze się ten przywóz powiększył; a z początkiem żeglugi przy teraźniejszych stosunkach handlowych mogłoby jeszcze nierównie więcéj nadejść. Mennica płaci zwykle za złoto i srebro monetą, chociaż prawo nic w téj mierze pewnego nie stanowi. Wszelako w latach 1816 i 1817 zdarzyło się, iż przez nadzwyczajny napływ drogich kruszców, w końcu ukazał się niedostatek monety, i dla tego musiano na niejaki czas wydawać assygnacyje mennicy. Chociaż teraz bardzo znaczne summy w monecie leżą, łatwo jednak wnieść, iż podług natury rzeczy niepodobna, aby na wszystkie i każdą niespodziewaną i niepewną ilość złota lub srebra, które mogą wpłynąć, była nadoręczu moneta, i że przy nadzwyczajnym wpływie, zdarzyć się może, iż mennica przy wszelkiéj gotowości zaspokojenia natychmiast właścicieli, znowu może być w przypadku jąć się wydania certyfikatów do zapłacenia w terminie, w miarę wybijanie monety. Poczytujemy przeto za obowiązek zwrócić na to wcześnie uwagę publiczności.«

Z Odessy donoszą pod 7. Marca: Od 4. do 6. Marca zawinęły do tutejszego portu dwa okręty z Warny, a 29 ładownych amunicyją wypłynęło do różnych portów zdobytych.

Od początku Grudnia do końca Lutego było w Astrachanie nadzwyczajne zimno, dochodzące niekiedy do 28° Reaumiera, i śniegi wielkie spadły. (G. W.)

Dziennik Odeski z d. 13. (25.) Marca zawiera następujące:

Wiadomości od wojska przeciw Turcyi działającego.

Dnia 12. Pułkownik Lieders wysłany był z batalijonem 37 pułku strzelców ku wsi Chali Maly, położonéj na lewém brzegu Kamczyku. Wieś tę zajmowała część oddziału Turków stojącego w Kjuprykoj. Pułkownik uderzył niespodzianie na ten posterunek; położył 19 ludzi nieprzyjaciela i wziął pięciu w niewolę. Ci, którzy chcieli ratować się ucieczką, rzucili się w rzekę i wszycy potonęli. W téj sprawie mieliśmy trzech ludzi ranionych.

Podług zeznania jeńców, stojący oddział w Kjuprykoj jest pod rozkazami Kirdialja Jussufa Paszy; liczy 600 ludzi piechoty, 600 Arnautów, 300 koni i 3 działa.

Podług raportu Jenerała-Lejtnanta Rüdigera, oddział z 3 batalijonów, 75 kozaków i 2 dział, pod rozkazami Pułkownika Rozlacza, wysłany był przeciwko oddziałowi tureckiemu, który zajmował wieś Jekiżczy; d. 12. Pułkownik Rozlacze przyszedłszy z wojskiem swojem do téj wsi, liczącéj 300 dymów, zastał ją opuszczoną przez nieprzyjaciela i mieszkańców. Zapalił ją, zabrał blisko 60 sztuk bydła i d. 13. powrócił do Bazardżyku.

(Do tego Numeru Gazety dołączony jest Ner. 14. Rozmaitości.)

Redaktor: Mikołaj Michalewicz; Drukiem: Piotra i Augusta Pillerów.